

D. Balduino D. Pareus.

Quod jam secundo de eâ controversiâ, quæ cum N. Theologis vobis
 intercedit, et quæ sanè hoc perturbatissimo tempore, quo divisi-
 basinâ consilia inter pios sunt pernecessaria, vade intempesti-
 vam iudicio, nos non tam consultis, quàm vestra sententiæ appro-
 batores esse optatis, paucis rursus respondemus. Primum apud nos
 opus non esse multis rationibus, quibus ritus fractionis panis con-
 mendatur, qui omninò eam et laudamus, et in omnibus Refor-
 matis Ecclesiis usurpari cuperemus. Deinde, neque hæc nostrum illu-
 prius scriptum spectasse, ut Generosorum Dominorum N. consue-
 tentiis vim faceremus, quibus si religio est N. communicare
 ferre facile possumus, nihil ut agant fluctuante conscientia
 sed vel communionem ad tenens, si videbitur, intermittant, et
 quod offendiculi minus haberet, et controversiam totam sub-
 moveret, in scholis vestris sese contineant, et ad Ecclesias illas
 sese conferant, in quibus ritus per omnia sunt puri. Nos certe
 quoad ipsam questionem attinet, licet paucis nuper, et in magis
 tabellarij festinatione respondimus. Nihil tamen tenerè nobis
 exidisse scimus, sed brevi epistola procerum nostrarum Ecclesiarum,
 eximiorumque, et de Ecclesiis et scholis optimè meritorum
 Theologorum, Calvini, Martyris, Beza, Ursini, Janekij senten-
 tiam, cum quæ exterarum Ecclesiarum, nec non et Helvetica-
 rum iudicia congruere non dubitamus: vobis juxta conscientiam
 quam quæ nostram exposuimus, à quâ sententiâ non videmus
 cur discedere debeamus: nec aliis longè gravioribus occupatis
 hæc questione ulterius decidenda fatigari volumus: quia
 bis ipsis hæc dubia avertivistis, dum juniores illos N. ad illas
 Ecclesias, quarum Synaxis apud vos est dubia, amandastis.
 Ut autem magis in specie vobis de gravissimis rationibus con-
 stet, propter quas vel apud N. fratres hoc tempore, vel apud He-
 nenses et similes, qui ritum fractionis panis in coenâ nondum
 introduxerunt, si inter illos versarentur, sacra Coenâ uti religio
 non esset. hæc sunt:

Prima

Prima ducta est à Communione Christianâ, quâ in verâ notitiâ et fide Christi, in communionem precum et officiorum charitatis et in usu sacramentorum à Christo institutorum; non autem in particula alicujus ritus externi consistit: quod vel ex eo apparet, quod cum Baptismus olim, et ab immersione in aquam ita sit appellatus, et illa immersio, et al ita loquamur emersio ex aqua suam quæ maximam momenti analogiam habuerit, nempe ad nostri mortificationem et vivificationem: haud tamen sibi definitur ita Cyrilliano: sibi compendium aspersionis, quo utimur, baptismus vel nullus vel illegitimus censetur.

Aliud Exemplum. Agnovit Calvinus, agnoscent et alii recte sentientes minus recte in Ecclesia Genevensi fieri, quod illi habentibus sacra coena non cum pane cibario, sed cum certis oblatis, quæ vix panis appellationem merentur, et spuma quasi panis censeantur, administrata fuerit: neque tamen vobis, ut arbitramur Geneva propter illum ritum minus puram, communicare nefas videtur. Refertur possent alia exempla, longè graviora, ut de Baptismo Pontificiorum, quem nostri Theologi, praesente aliqua protestatione, aut confessione ab iis, quibus puriore baptismum habere non datur, non planè repudiandum esse censuerunt.

Alteram ratio, quæ nos movet, est, quod falsum testimonium non est dandum orthodoxis fratribus. Non potest autem ita simpliciter fugi eorum synaxim, quin hoc pacto testemur, eorum coenam et communionem, quos tamen vos pro fratribus honorandis et orthodoxis habetis, non esse coenam, nec nomen coenæ et communionis sustinere posse.

Tertia ratio est, quod vestra illa durior sententia, in Donatistarum et Anabaptistarum scopulos impingere videtur: dum omnia Christi mandata sic urget, ut propter defectum in particula alicujus ritus separationem à communionem Ecclesia suadet. Nam sic, aut majori quidem cum specie argumentantur Ana-

baptista: ubi non est locus excommunicationis, quod expressum
habet mandatum, non potest esse legitima communio. Item ubi
multi, quos constat esse impenitentes, ad coenam admittuntur
sub levi aliqua, imò verò nulla confessione, quae fit ante me-
sam, die parasceves eucharistia, ibi non est legitima com-
municatio: qui certe nodus non ita facile dissolvi potest, ut is, qui
constringit.

Quarta ratio. Sunt partim falsae hypotheses, quae presuppo-
nuntur; partim quod distinguenda non distinguuntur. Non
violatur enim verò ab eis sabbatum, qui nec sacros conven-
tus, nec puram doctrinam, nec ipsa sacramenta afferunt,
nec novos cultus instituunt, ut Samaritani olim et similes:
nam magnum est discrimen inter ritus prohibitos, ut fun-
datrix et defectum ritus alicuius mandati: propterea cuius-
dam spes et initium fortè in nonnullis Eulejis sibi emendationis
illius defectus. Falsò enim supponi credimus, dari falsum testi-
monium veritati ab iis, qui fractionem panis omittunt. An ullus
quasso ex fratribus negat, Christi corpus doloribus pro nobis fractum
fuisse, aut pro nobis traditum vel crucifixum? Vel an ullus ex
ipsis dicet, idè omitti ritum fractionis? vel an ullus ex eorum
auditoribus dicet, aut dixit unquam, illam omissionem fractio-
nis reddere se dubium de verà Christi morte? Nam et ipsa fra-
ctio non tam analogiam habet ad mortem et crucifixionem
aut traditionem ad mortem, quam ad allegoricam fractionem
per dolores, quos Christus vivus adhuc non mortuus sensit. Fal-
sum est et illud, nihil in coena nos admonere de Christi verà
morte, et crucifixione, vel corpus quò mortuum pro nobis esse
panis vite, nisi fractionem panis: eum admoneat nos primariò
id, quod in sacramento est praecipuum: Annunciatio scilicet mor-
tis Christi, sive verba institutionis. Admonet et panis ipse, qui
accipitur et manditur sporsim à vino; admonet vini effusio
in poculum.

Præterea

411
412
416

Præterea tres necessariae distinctiones in hac regeio non attenduntur:
primum inter administrantes sacramentum, qui peccare possunt, dum
minus ritè totum ritum administrant: et inter sumentes, qui quò
melius totum negotium Coena intelligit, pure semper accipit sa-
cramentum et sine hesitatione, verà fide, tum in coenâ, tum
extra coenam, carnem Christi pro nobis traditam manducat.
Alterum discrimen est, quod et Magni illi Theologi Ursing et
Rege semper tradiderunt inter et ritus, sive inter gradus ne-
cessariorum rituum, quorum alii simpliciter sunt necessa-
rii et sacramentum constituunt, ut in Eucharistia distri-
butio panis et vini, cum religiosa recordatione mortis Chri-
sti. Alii sunt quidem mandati et utilem habent communio-
factionem, quæ tamen à rectâ informatione, et doctrinâ
potissimum pendet, ut fractio panis, quæ per se parum pro-
dest, nisi ejus usum communicans ritè intelligat, et cujus
significatio aliâ sive res significata in Ecclesiis Asiaticis
satis inculcatur: nempe Christum, qui mortuus et doloribus
contusus et propitiatus factus pro peccatis, esse cibum spi-
ritualem. Omisio ritus hujus non facit, ut planè non con-
ueniat talis coena cum verâ coenâ, licet minus ritè to-
tâ coenâ coend: quâ in re tamen paròpudis in illis
Ecclesiis successu temporis speratur. Quod ad inconvenien-
tia, quæ metuantur, non refiliunt illi à puris ritibus, qui
apud externos in nonnullis se ad infirmitatem fratrum accom-
modant, non dissimulantes suam confessionem, nec puros
ritus omittentes, quoties illos habere licet. Nec datur falsum
testimonium, quando veritatem de ritibus profitemur,
licet nolimus apud externos turbas dare, et vim ipsis facere,
aut necessitatem imponere, mutandi suos ritus, quos forte
ad vitanda majora incommoda, non ita citò per omnia
emendare possunt. Nec foventur illi in errore, et in
omisio ritus fractionis per nostram communionem,

quos potius equanimitate nostrā possumus ad majores progressus
adducere, sed retundimus fortē et offendimus nostrā morositate.
Quod si qua incommoda metuenda erant, haec sane imprimis
cavenda: 1. Ne tam potenti Principi et orthodoxae religionis
sine nullorum invidia amantissimo, resiliendi à sancto
proposito, praesertim de schola Mustri fovendā, occasio de-
tur. 2. Ne intemperivarum rixarum inter Ministros,
quorum non idem est caput, materies praebentur. 3. Ne
niseris et infirmis conscientis in populo illo serupuli de
rectitudine sacramentorum injiciantur: An sint in com-
munionē Christi: An rectē sint baptizati: An rectē bap-
tizare possent, qui non rectē coenam administrant? 4. Ne
vicinis optata ars detur odiosa et suspecta reddendi no-
stras Ecclesias, quae tam morosos, suūq; capitis homines habe-
ant. Nam quam putidum illud esset, quod in vestris scholis
aspergitur, si Ecclesia Reformata à fractionis ritu defini-
rentur? sic definiant adversarii: nos verò tam ineptas de-
finitiones haudquaquam admittamus, nec adversarios in
illa opinione confirmemus, multo minus propter fracti-
onis ritum vinculum charitatis inter Orthodoxos fran-
gamus. Haec à pio animo, et semel ac postremo de hoc
argumento pro explicatione sententiae nostrae scriptae
si justā frutinā examinabitur, non erit fortasse, cur ad-
modum nostra vobis sententia displiceat. Dominus Jesus spi-
ritu illo suo, qui omnia ad edificationem Ecclesiae, nihil ad
destructionem refert, indies vos regat, et ab omni malo cum
vestris coetibus clementer custodiat. Vale et salve frater in
Christo charissime. Heidelbergae 28. Januarij 1699.